

## MAAR IS HET WEL WETENSCHAPPELIJK?

Sinds enige tijd worden er in de *Militaire Spectator* artikelen geplaatst waarin de auteurs hun persoonlijke belevenissen tijdens een uitzending beschrijven. Zo hebben bgen R.A.C Bertholee en kol b.d. A.C. Tjepkema vorig jaar over de ISAF-missie in Kabul bericht, terwijl lkol F. Overdiek over de oprichting van de *Iraqi Civil Defense Corps* schreef. Dit jaar heeft kap E. Muller een artikel over de opbouw van Irakese veiligheidsdiensten in Zuidoost-Irak gepubliceerd en recent heeft lkol C.J. Matthijssen de missie van SFIR-4 beschreven. Dat roept de vraag op of deze persoonlijke ervaringen wel in dit tijdschrift moeten worden opgenomen. Is dat eigenlijk wetenschappelijk genoeg?

Natuurlijk zou de redactie die eerste vraag kunnen beantwoorden met de constatering dat het voor het lezerspubliek van dit tijdschrift vanzelfsprekend interessant is om over de ervaringen van collega's te lezen. Zeker als deze betrokken zijn geweest bij missies waarover de publieke media weinig berichten of als zij op bijzondere functies hebben gewerkt, die gewoonlijk helemaal niet in het nieuws komen. Toegegeven, er zijn meer tijdschriften waarin deze auteurs zouden kunnen schrijven, maar alleen de *Militaire Spectator* wordt aan alle officieren gezonden en dat maakt dat de *lessons learned* zo wel bij het juiste publiek terechtkomen. Vanuit de auteurs geredeneerd valt de keuze voor dit medium wel te begrijpen.

Maar geldt dat ook voor de redactie van de *Militaire Spectator*? We willen toch immers een wetenschappelijk tijdschrift uitgeven en hoe boeiend deze persoonlijke belevenissen ook mogen zijn, het gaat 'slechts' om een enkele ervaring, de auteurs verwijzen zelden of nooit naar andere auteurs en spiegelen hun belevenissen maar zeer beperkt aan de theorie of de doctrine. Van

een uitgebreid notenapparaat is dus geen sprake en dat is toch wel het minste dat van een wetenschappelijke bijdrage verwacht mag worden, nietwaar?

Toch meent de redactie dat er wel degelijk ruimte moet zijn voor persoonlijke belevenissen van de collega's. Niet voor niets heet het blad de *Militaire Spectator*, een woord dat afstamt van het Latijnse *spectāre*, oftewel *zien* en dat synoniem is aan waarnemer en beschouwer. Van dergelijke personen verwachten we juist géén doorwrochte artikelen die bol staan van de theorie, maar van hen lezen we graag hoe het er in de praktijk aan toe is gegaan. Juist omdat we er zelf niet bij waren, willen we door onze collega's uitgelegd krijgen wat zij hebben gezien en meegemaakt. De lezer weet heus wel dat de waarnemer enkel vanuit een bepaalde plek heeft kunnen kijken en dat diens verhaal dus nog niet het hele verhaal is. Maar tot de tijd dat de historici de betreffende krijgshistorische gebeurtenissen van alle kanten hebben onderzocht, zijn ooggetuigenverslagen het enige dat we hebben.

Daarbij komt dat de waarnemer of de beschouwer niet zomaar iemand is, maar dat het een collega is, niet zelden een bekende van de lezer. Die collega is tevens in het militaire handwerk geschoold en weet dus waarover hij praat. Dat geeft extra vertrouwen dat de beweringen in het artikel niet uit de duim zijn gezogen. Enige voorzichtigheid is wel geboden want het is maar één waarneming vanuit één bepaalde hoek en misschien gebeurde er net achter de heuvel iets heel anders.

Als de auteur zich tevens van deze beperkingen bewust is en toch probeert zijn belevenissen in een iets bredere context te plaatsen, dan wint zijn beschouwing nog meer aan waarde. Dan is het geen 'koude'

opsomming meer van het gebeuren, maar krijgt de lezer ook een eerste commentaar op de gebeurtenissen. Zo kan een auteur bijvoorbeeld op de overeenkomsten of juist op de verschillen wijzen tussen zijn belevenissen en de theorie, de doctrine. Of hij kan op de goede kanten of juist op de hiaten in zijn opleiding wijzen met hetgeen waarvoor hij in de praktijk kwam te staan.

We kunnen dan toch op zijn minst van enige reflectie door de auteur spreken en de lezer krijgt dan ook zeker *lessons learned* te lezen, waarmee hij zijn voordeel kan doen voor het geval hijzelf in een vergelijkbare situatie terechtkomt. Uiteraard geldt ook hier dat de auteur zich moet hoeden voor overdrijving. Eén zwaluw maakt nog geen lente, dus één specifieke ervaring met bijvoorbeeld een bepaald aspect uit de huidige doctrine maakt nog niet dat die in zijn geheel herzien moet worden. Wel zullen de schrijvers van die doctrine en mogelijk ook de historici en andere wetenschappers geïnteresseerd raken in wat hier gaande is.

In die laatste constatering schuilt al de vervolgstap. Immers, als de redactie er in slaagt om een *reeks* relevante beschrijvingen te publiceren dan kan de lezer er zelf al wel lijnen of patronen in beginnen te zien en daar zal eenieder het wetenschappelijke karakter wel van erkennen. Dan spreken we van goed gedocumenteerde bronnen, die elke wetenschapper graag tot zijn beschikking heeft. Natuurlijk zal hij nog vervolgonderzoek moeten doen en ook ander bronnenmateriaal moeten raadplegen, maar de *Militaire Spectator* levert op deze manier op zijn minst het basismateriaal. En ook hier

geldt dat er verhoudingsgewijs maar weinig bladen in Nederland zijn die deze rol kunnen vervullen. Maar niet voor niets heten we de *Militaire Spectator*.

Het opvallende is ten slotte dat de huidige redactie met het plaatsen van relevante persoonlijke ervaringen eigenlijk helemaal niets bijzonders doet; we zetten feitelijk een oude traditie voort. Recentelijk heeft Terpstra onderzocht op welke manier er destijds in de *Militaire Spectator* is bericht over onder andere de Tweede Wereldoorlog en hij kwam tot de verrassende constatering dat er reeds in 1940 artikelen zijn gepubliceerd over de belevenissen in de meidagen. Dus al tijdens de bezetting start dit blad de discussie over de militaire aspecten van die strijd. In mei 1942 moet dit op last van de bezetter worden gestaakt, maar na de bevrijding pakt de redactie deze draad weer onmiddellijk op. Deze artikelenreeks heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan de geschiedschrijving over de meidagen.<sup>1</sup>

Kortom, door ervaring leren wij als militair en als organisatie. En door het verzamelen van persoonlijke ervaringen van collega's onder operationele omstandigheden draagt de *Militaire Spectator* daar een belangrijk en wetenschappelijk getint steentje aan bij. Uit het voorafgaande kan de lezer eigenlijk al de belangrijkste criteria die de redactie hanteert destilleren. Het gaat ons om relevante operaties en functionarissen. Zonder ook maar iets aan het belang af te willen doen is het voor de lezer interessanter om over SFOR-1 te lezen dan over SFOR-25. Dat de auteur zijn ervaringen leesbaar, dus met enige professionele distantie, moet presenteren zal ook duidelijk zijn. En als hij, of uiteraard ook zij, daarbij ook nog blijk geeft van enige reflectie op de gebeurtenissen, dan zijn wij al snel geneigd tot plaatsen.

<sup>1</sup> Zie ook *Mei 1940. De strijd op Nederlands grondgebied*, door dr. H. Amersfoort en drs. P.H. Kamphuis, SDU uitgeverij, 's-Gravenhage 1990. Blz.18 e.v.